

Nykypäivää kansalaisopistolla

Kansalaisopiston rytmiryhmä vas. rehtori Jorma Pesonen, Tanssikelarin johtava opettaja Anna Savolainen ja Puhallinkoulun johtava opettaja Tommi Viljanen.

Viimeisten vuosikymmenien aikana kansalaisopiston toiminta on laajentunut monin tavoin, kertoo opiston rehtori Jorma Pesonen. Kurssitarjonta on lisääntynyt, samoin kuin opiskelijamäärät, hän jatkaa.

Lapset ja nuoret opiskelijoina

Kansalaisopistossa voivat nykyisin opiskella myös lapset ja nuoret. Taiteen perusopetusta antavat Kuvataidekoulu, joka on toiminut 20 vuotta, Tanssikelari, joka on toiminut 10 vuotta ja uusimpana tulokkaana Puhallinkoulu. Nämä toimivat itsenäisinä yksikköinä, mutta kansalaisopiston alaisuudessa. Eräänä opiston juhluvuoden tapahtumana Taidekoulu yhdessä järjestävät **Warkaus-salissa 1.5. Lasten ja nuorten Taidekoulun vapputapahtuman**. Oman juhluvuoden näyttelynsä järjestää **Kuvataidekoulu** Varkauden kaupunginkirjaston näyttelytilassa kevään aikana.

Taide- ja taitoaineet kiinnostavat

Suosittu opintoryhmä on kuorolaulu. Opistossa opiskelee kolme kuoroa. Kaksi niistä, **Varkauden Naiskuoro ja Varkauden Mies-Laulajat** järjestävät yhteisen juhluvuoden **konsertin** kansalaisopistolla **23.4. klo 17.00**. Ikääntyneiden lauluryhmät ja kaikenlainen muukin musisointi, niin laulu kuin soitannotkin ovat suosittuja. Esittäviä ryhmistä teatterin tekemistä harjoitellaan kuudessa piirissä, joista neljä toimii Kangaslammilla, sekä yksi lausuntaryhmä, Varkaus-seura ry / Lausujat. Varkauden Tanhuujat ry on yli 30 vuotta kuulunut opiston ryhmiin, samoin nykyisin sen monet lapsiryhmät. **Kirjoittaja- ja kirjallisuuspiiri** on pieni, mutta innokas harrastajaryhmä. Vuosittain se **Maailman runouden päivänä 21.3.** järjestää yhdessä Kirjallisuusyhdistys Kirja-Varkaus ry:n kanssa **runoillan**. Se järjestetään myös tänä vuotena opiston kahviossa. Keväisin piiriltä ilmestyy oma runomoniste talvikauden tuotoksista.

Varkaudessa on runsaasti kuvataiteita harrastavia henkilöitä, ja monet heistä hakevat lisää oppia kansalaisopistolta. Samoin toimivat

monet muotoilusta ja kädentaidoista innostuneet. Lukuvuoden kestävien kurssien tuloksia on nähtävillä **opiston kevätnäyttelyssä** opistolla **huhtikuussa 23.-26.4.**

Harrastuksena itsensä kehittäminen

Suosikiksi opinto-oppaan mukaan näyttää tulleen tietotekniikka, josta tarjolla on peräti 48 kurssia! Niitä on junnuista ikääntyneille. Kieliä on tarjolla 23 kurssia. Opiskella voi kymmentä eri kieltä. Eniten kursseja on englanninkielessä, sitten seuraavina ovat espanja ja ranska. Liikunnassakin on valinnanvaraa, sillä tarjolla on 19 kurssia liikunnan eri aloilta.

Kansalaisopisto järjestää koulutusta myös erityisryhmille kuten vanhuksille ja vammautuneille palvelutaloissa.

Kursseja on kaiken kaikkiaan kuluvana lukuvuotena 349, siis jokaiselle tarpeensa tai kiinnostuksensa mukaan. Ja onhan niitä kiinnostuneita. Opiskelijoita oli kuluneena vuonna 3328, mutta kun opiskelija osallistuu keskimäärin kahdelle kurssille, kurssilaisten lukumäärä oli 5806. Toimintapaikkajakin on runsaasti, opisto mukaan lukien niitä on 22. Kauimmainen toimintapaikka on Viljolahden Toukola, kuuluuhan Kangaslampi Varkauteen. Useimmat kurseista kestävät koko talvikauden, mutta mukana on lyhyempikestoisiakin, esim. viikonloppuun tai vain yhden päivän tai illan mittaisia kurseja. Tulossa on vielä kevään aikana useita erityiskursseja.

Tarjolla myös yliopistokursseja

Kansalaisopisto toimii **Kuopion kesäyliopiston Varkauden toimipaikkana**. Mahdollisuus on opiskella **avoimessa yliopistossa** perusopintoja monessa eri oppiaineessa.

Ammatillinen täydennyskoulutus ja yleissivistävä koulutus tarjoavat esim. täsmäkoulutusta sitä tarvitseville lyhytkestoisilla kursseilla.

Studia Generalia yleisöluennot ovat kaikille tarkoitettuja pääsy-

maksuttomia luentoja eri aiheista, jolloin kuullun pohjalta myös keskustellaan. Helmikuun luennolla käsitellään jokamiehen oikeuksia ja maaliskuussa Snellmanin juhluvuoden kunniaksi filosofiaa ja käytäntöä Snellmanin kokemana.

TULEVAISUUDEN NÄKYMIÄ

Säästötoimet kaupungissa koskevat myös kansalaisopistoa. Tällä hetkellä opistolla on 6 vakinaista työntekijää, siis opettajaa ja toimistohenkilökuntaan kuuluvaa. Tuntiopettajia on n. 130. Opetusta annetaan n. 14000 tuntia. Tulevana lukuvuotena kurseja on vähennettävä, niin että opetustunteja kertyy valitettavasti vähemmän, laskeskelee rehtori Jorma Pesonen.

4:n kunnan yhteinen opisto?

Alueopisto ajatuksena ei ole uusi. 2000-luvun alkuvuosina yhdistämistä selvitettiin, ja raportti jätettiin kunnille v. 2003. Silloin kunnat eivät vielä olleet valmiita yhteiseen opistoon, muistelee Jorma Pesonen. Nyt alueopistomahdollisuutta tarkastellaan uudelleen. **Heinävesi, Joroinen, Leppävirta ja Varkaus** perustaisivat **alueopiston**, jonka **ylläpitäjäkunta olisi Varkaus**. Leppävirran ja Varkauden opistojen rehtorit viimeistelevät hankeselvitystä, ja he jättävät sen maaliskuussa seutuhallitukselle, josta se siirtyy kunnanvaltuustojen käsiteltäväksi. Tavoitteena olisi, että Opetusministeriö voisi tehdä nykyisten opistojen lakkautus- ja uuden alueopiston perustamispäätökset syyskuussa. Uusi alueopisto voisi silloin aloittaa toimintansa 1.1.2007.

Yhteistyötä opistojen kesken on jo nyt olemassa. **Yhteinen opinto-opas** on ilmestynyt kolmena syksynä. Opiskelijat ovat voineet osallistua mieltymystensä ja tarpeitensa mukaan naapurikuntien opistojen kurseille entistä helpommin ja suunnitellummin.

Miksi kannattaa yhdistyä?

Yhdistyessä syntyy opiskelijamäärältään suuri opisto. Se mahdollistaisi päätoimisten opettajien määrän lisäämisen. Kurseja voisi hallitusti suunnitella ja sijoittaa eri toimipaikkojen kesken. Verkostoituminen lisääntyisi. Alueopisto mahdollistaisi laadukkaat kansalaisopistopalvelut tulevaisuudessakin koko seutukunnan alueelle. Siinä pääasioita, toteaa rehtori Pesonen.

Varautumista tulevaan

Vapaan Sivistystyön Yhteistyöjärjestön järjestämä ja kustantama koulutus **'Opisto muutoksessa'** on meneillään. Kouluttajana toimii Jyväskylän yliopiston täydennyskoulutusyksikön kouluttaja. Tähän koulutukseen osallistuu kaikkien neljän kansalaisopiston koko vakainainen henkilökunta ja Keski-Savon Musiikkiopistosta rehtori sekä soitinkollegioiden edustajat. Näin valmistaudumme tulevaan, kertoo Jorma Pesonen.

Sirpa Ollikainen

Laskiainen lähestyy ...

Laskiainen on meillä talvinen tapahtuma, jolloin lasketaan mäkeä pulkalla tai kelkalla sekä syödään hernekeittoa ja laskiaispullia. Mistähän moiset tavat ovat peräisin?

Nimi?

Nimi laskiainen on suomalaista perua, ja se tarkoitti laskeutumista päästään. Laskiaissunnuntai on seitsemän viikkoa ennen pääsiäistä ja katolisessa kirkossa siis viimeinen sunnuntai ennen paaston alkua. Paasto alkaa 'tuhkakeski-viikkona' ja kestää 40 arkipäivää päättyen pääsiäisenä, jolloin siis päästään paastosta. Laskiaistiistai oli viimeinen ilontäyteinen ja mahdollisesti ruokaisa päivä ennen pääsiäistä. Paastonaikanahan ei syöty lihaa ja muutenkin elettiin hyvin hiljaista elämää keskittyen hartaudenharjoittamiseen. Laskiaistiistaita kutsuttiinkin monin paikoin rasva- eli lihastiistaksi, kuten Ruotsissakin. Ruotsi, ja Suomi sen osana, oli 1500-luvun alkupuolelle saakka katolinen maa.

Ruoka?

Laskiaistiistaina ruoan piti olla hyvin rasvaista, ja sitä piti olla runsaasti, jos se suinkin oli mahdollista. Perunaa ei kyseisenä päivänä syöty, sillä uskomusten mukaan siitä tuli syöjälle paiseita. Ruoaksi keitettiin siansorkista, herneistä ja pavuista rokka, leivottiin rasvarieskoja ja lämmitettiin rasvamakkaroita. Uskottiin, että mitä enemmän rasva kiili sormissa ja valui suupielistä, sitä paremmin siat kesällä lihoivat ja lehmät lypsivät. 1800-luvun loppupuolella suomenkielisissä keittokirjoissa oli ohje hillolla tai mantelimassalla täytettyjen laskiaispullien tekoon, tai suositeltiin täyttämättömien pullien upottamista kuumaan maitoon ennen nauttimista.

Töitä ja uskomuksia

Laskiainen oli naisten päivä. Kirkolliseen paaston alkamiseen yhdistettiin vanha työnjuhla. Pellavat, hampurit ja villat oli kehrätty langoiksi. Rukit vietiin aittaan ja tilalle tuotiin kangaspuut. Kun päivä piteni ja valo lisääntyi, oli mahdollista tehdä tarkempaakin työtä, kankaankudontaa. Jotta pellava kasvaisi pitkäksi ja lampaat saisivat tuuhean villan, siis jotta saataisiin kankaisiin raaka-ainetta, tehtiin monenlaisia taikoja. Vieraille tarjottiin rasvarieskaa, ja pyydettiin heitä syömään 'ruoosten pois pellavasta'. Naiset pukeutuivat valkoisiin vaatteisiin ja harjasivat hiuksiaan ahkerasti, jotta pellavan kuiduista tulisi valkeita ja pehmeitä. Jo aamusta lähtien lapset laskivat mäkeä ja lorusivat 'pitkiä pellavia, hienoja hampuja ja lautaskokoisia nauriita'. Mitä pidemmälle kelkka liukui,

sitä pidemmäksi pellavan korret kasvoivat!

Savolaisia laskiaisen perinnetuokkia, ohjeet kirjasta Eila Ollikainen, Sinikka Määttä, Mauno Hämäläinen. Hyvvee ja hyvän parasta, Savolainen keitto-kirja. 2000

Laskijaisrokka (kyntelinpäivän rokka, hernerokka)

800 g siansorkkia ja kynsiä
3 l vettä
6 dl herneitä

Teurastusaikaan sorkat korvennettiin avotulella, kastettiin välillä kuumaan veteen ja kaltattiin puutikulla ja puukolla karvat (lampaista villa) pois. Kun sorkat oli kaltattu, niitä liotettiin kuumassa vedessä tai kiehautettiin. Sitten sorkat pantiin suolaveteen säilöön.

Rokkaa varten kynnet ja sorkat ruskistettiin pellillä uunissa ja pantiin kiehuaan yön yli liotettujen herneiden kanssa rokaksi.

Rasvarieska (röpörieska)

3 dl maitoa
2 dl karkeita ohrajauhoja
2 munaa
2 tl suolaa
150 g sianlihaa
(mieluummin laskikohtaa)

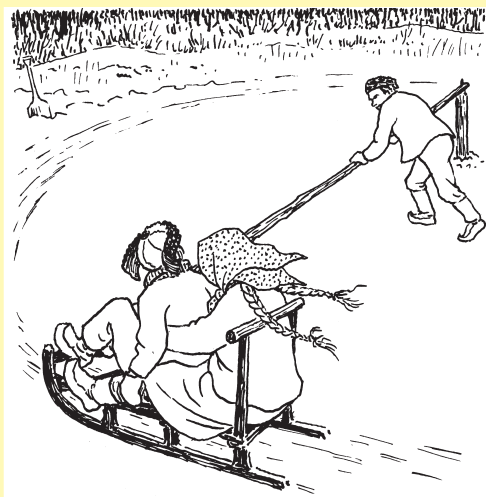
Maito ja jauhot sekoitettiin, ja taikina jätettiin turpoamaan 1-2 tunniksi. Sianliha leikattiin pieniksi murusiksi, jotka ruskistettiin ja lisättiin yhdessä suolan ja munien kanssa taikinaan.

Paistettiin hyvässä uuninlämmössä 40 minuuttia.

Sää- ja muitakin ennusteita

Laskiainen oli myös niin vuodentulo- kuin sääennustustenkin aikaa. Jouko Hautalan toimitamassa teoksessa Vanhat merkkipäivät (1982) kerrotaan, että emäpitäjissämme on ennustettu seuraavasti Aluksi kuitenkin yleinen ennustus:

- Nijn monda hetkiä, kuin Auringo paistaa Laskiais Tijstaina, nijn monda hän paistaa koko Paastonaikana. (Talon-Pojan Sää-eli Ilma-Kirja, 1773)
- Laskiaispäivänä jos on kirkas ilma, niin silloin kukkatouot loistavat. (Joroinen)
- Laskiaisena kun lunta sataa, niin kesällä on paljon itikoita. (Joroinen)
- Jos laskiaisiltana ei ota tulta, niin lehmät tulevat kesällä oikeaan aikaan kotiin. (Joroinen)
- Laskiaisena ei saa kehrätä, muuten ukkonen kesällä iskee seudulle. (Leppävirta)
- Rukinlavan piti laskiaisena olla tyhjä, että muka sai sillä laskea mäkeä. (Leppävirta)

Sirpa Ollikainen
Lähteet:
Kustaa Vilkkunen.
Vuotuinen ajantieto. 1973
Kuva:
Erkki Tanntu.
e.m. kirjasta
Ilmar Talve.
Suomen kansankulttuuri.
1980
Suuri perinnekirja.
Toimittanut
Satu Aalto. 2001